

KURJER LITIEWSKI

W WILNIE DNIA 20. STYCZNIA V. S. ROKU 1812

FRANCYA

s Paryża 4 stycznia

W dzisiejszym Dzienniku Państwa taki artykuł czytamy.—Doszła do swego kresu rewolucya w handlu osadniczym, zarządzona przez liczne a szczęśliwe doświadczenia, które gotują upadek fabrykom cukru ze trzciny. Łan ziemi zasadzony trzcina cukrową w osadach, trzecią częścią tylko więcej wydaie nad łan zasiany burakami, w iakiey kolwiek stronie stałego ładu, a ostatki buraków, z których cukier wyciągaia, służą ieszcze na pokarm dla bydła. Funt nierafinowanego cukru ze trzciny, dodawszy opłatę celną, tudzież kosztu przewiezienia go morzem, a potem łądem, kosztował w Paryżu przed rewolucyą naytaniey 12 soldów. Robią teraz cukier z buraków, którego funt kosztuje 18 soldów, a nie będzie nad 15 kosztował, skoro robienie go i maszyny wydoskonalonemi zostaną. A zatem, kładąc na zagraniczny cukier 25 od 100 opłaty, nie tylko cukier burakowy utrzyma się w każdym czasie względem cukru ze trzciny, ale ieszcze tę wielką korzyść przyniesie, iż zachęci do robienia onegoż. W terażniejszym stanie rzeczy, chociażby taryfa pod d. 5 sierpnia zmniejszoną była do 4tej części, wszakże cukier burakowy ieszcze będzie miał pierwszeństwo. Daleko większe korzyści dla cukru burakowego zapewnia chęć Imperatora utrzymania przez lat kilka opłaty od cukru osadniczego podług taryffy d. 5 sierpnia postanowionej. — Taką rewolucyą zachodzi względem Indigo, gdyż mączka z urzetu wydaie indigo, zupełnie podobne do indigo Guatimalskiego: ma wszystkie iego własności, a nierównie mniej kosztuje. Przewaga handlu naszego zyszcze więc 90 milionów, które Francya płaciła obcym za cukier i indigo. Ze zaś Niemcy i inne kraie europejskie wzięły się już do robienia cukru i indigo u siebie, można rachować iż handel angielski straci przez to około 300 milionów franków. — Minister wewnętrzny złożył Imperatorowi stan tegorocznego zbioru buraków po różnych departamentach, i pozakładanych fabryk cukru burakowego. Spieszniey szło sadzenie buraków, aniżeli zakładanie fabryk, tak dalece, iż lubo ich dosyć już jest wiele, niewystarczyły atoli wypotrzebować przeznaczonych na cukier buraków. Właściciele rafinerii nie prędko się wzięli do korzystania z dogodney im okoliczności. Dwudziesto lub 30 stotysięczny kapitał na każdą fabrykę byłby dostarczył potrzebnych fabryk do wyrobienia 200 lub 300000 funtów cukru. Przemysł ten byłby bardzo korzystnym, zwłaszcza dla właścicieli rafinerii, ponieważ robiliby cukier zimą, któryby rafinowali latem, a tak mieliby użytek z kapitału, tak długo w ich rafineriach nieczynnego. Potrzeba zasadzić burakami 100000 łanów, żeby mieć z nich cukier wystarczający na potrzebę całej Francyi. Zdaie się, iż w r. 1812 mocno się do tego zbliżemy. Za wysypaniem 6 milionów

franków założy się dwieście lub trzysta nowych fabryk, i nie potrzeba już będzie Francyi posyłać pieniędzy za morze dla zakupu cukru. Będzie go miała z własney ziemi swoiey, i rafinerii naszenie będą zależały od chciwości nieprzyjaciół naszych. Otoż taką to korzyść odniesie Angliia ze swoich srogich rozkazów gabinetowych roku 1806 i 1807. Dnia 2 stycznia wyjechał Monarcha na obejrzenie fabryki cukru z buraków, należącey do P. Beniamina Delessert w Passy, gdzie był P. Chaptal Senator. Obeyrzawszy wszystko w nadrobniejszych szczegółach, na dowód ukontentowania swiego zaszczycił P. Delessert ozdobą legii honorowey, a robotnikom kazał wypłacić tygodniową należytość w nadgodzie.

z Amszterdamu 4 stycznia

Pomiędzy zatoniętymi, rozbitymi i osiadłymi na hakach morskich okrętami angielskimi przy Texel są następujące. *Le Héros* 74rodziałowy, który całkiem zatonął. *Le Centurion* 8 działowy, i ten całkiem zatonął, *le Grashopper* 32działowy ze 108 maytkami i 15 osobami podróżnemi, ten osiadł na haku, został sciągniony na morze, i do Texel sprowadzony, sternik iego tylko zatonął. *L'Archimede* bryg przewozowy z 20 ludźmi; ten uratowany z ludźmi; *la Flora*, okręt przewozowy 259cio beczkowy, mający na sobie 1500 baryłek prochu, 250 skrzyń broni, w każdej po 20 sztuk, ten rozbił się, lecz uratowano część ludzi, i iest nadzieia, że wiele baryłek i skrzyń można będzie z morza wydobyć, *la Rosina* okręt 235cio beczkowy z 22 ludźmi powracający bez ładunku, kapitan iego z 17 ludźmi zatonął, *le Bekmon* powracający także bez ładunku rozbił się, a kapitan iego z 13 ludźmi zatonął; ieden bryg rozbił się między Campen i Bergen. Ogółem, wyratowano 147 ludzi.

Od granic Duńskich 6 stycznia

W dniach 24 i 25 grudnia rozbiły się na brzegach Rinkioing wojenne okręty ang. Na iednym z nich było 575 ludzi, na drugim tyleż prawie. Z iednego 7 a z drugiego 13 tylko się uratowało. Pod Lemwig rozbił się okręt wojenny stodziałowy z 500 ludźmi, i ze wszystkiem zatonął. Na tym okręcie był Admirał Reynolds. Widziano także 18 wielkich okrętów przewozowych tonących, i z tych to zapewna pochodzą trupy, których morze na brzegi przy Nyeminde wyrzuca. Według doniesienia z Ripen, komandor rozbitego okrętu angielskiego *le Defensor* nazwiskiem *Atkins* wyratowany, a ciało Admirała Reynolds znalaziono na brzegu. Na milę między Lemwing i Ringkjoping okryty brzeg trupami i szczątkami okrętów. Jedna z fregat płynących pospołu z tym okrętem tak uszkodzona, iż podobno zatonąła.

BRYTANIA WIELKA

z Liwerpool 27 grudnia

Gdy prezydent miasta nie chciał przychylić się do podanego mu żądania, aby zwołał powszechne

zgromadzenie kupców i innych mieszkańców miasta Liverpool dla zastanowienia się, czyli wypada podać petycją Xciu Reientowi względem cofnienia rozkazów Rady gabinetowej uchwalonych d. 26 kwietnia 1809 roku, zbierając teraz w mieście naszym podpisy na następującą uchwałę, którą miano podać pod zatwierdzenie zgromadzenia. — „Gdy handel kraiu naszego, którego interessa handlowe i rękodzieła były iedną z istotniejszych przyczyn znaczney wyższości potęgi i dostatków iego nad potęgę innych rozleglejszych i ludniejszych kraiw, bardzo podupadł, czego widocznie dowodzą nadzwyczajna ilość bezprzykładnych bankructw, niemożność użycia okrętów ang. zmniejszenie się rękodzielnictwa naszych z powodu zmniejszonych zamówień w nich towarów z zagranicy, mnóstwo rzemieślników i robotników nieczynnych teraz, niska bardzo cena wielu artykułów własności, a nade wszystko, zatruwające pomnożenie nędzy i ubogich: gdy nas środki nieprzyjaciela naszego z całego niemal stałego ładu wyłączyły, a rozkazy rady gabinetowej w r. 1807 wydane, a w niektórych swoich przepisach przez rozkaz pod dniem 26 kwietnia 1809 utrzymane, miały za cel otworzyć gwałtem związki handlowe ze stałym ładem, a mianowicie przeszkodzić, żeby płody nieprzyjacielskich osad nie wchodziły do ich portów w Europie na neutralnych okrętach: gdy te rozkazy nietylko niezdolały, iak o tém czteroletnie doświadczenie przekonywa, wziąć zamierzonego im skutku, lecz i owszem przyłożyły się do zupełniejszego wyłączenia naszych okrętów, płodów i rękodzieł ze stałego ładu: gdy trwanie rozkazów rady gabinetowej zamiast przywrócenia nam iakiejsz części utraconego handlu ze stałym ładem, jest i owszem widoczną przyczyną, że handel nasz bardziey ieszcze upadnie przez utratę nayszacowniejszego dla naszych rękodzieł odchodu w ziednoczonych stanach Ameryki, dokąd wchodziło towarów ang. corocznie za 10 milionów fu, szt. (400 mil. zł. pol.) gdy wiadomo iż podług nałogu mieszkańców ziednoczonych stanów Ameryki, więcey amerykanie potrzebują u siebie kawy i cukru w stosunku do ludności, aniżeli w iakimkolwiek innym kraiu, dostarczenie tych płodów choćby temu tylko kraiu stałoby się nieocenionym prawie dla kupców naszych zasilkiem, gdyby im było dozwolone: co większa, gdy oprócz potrzebowania naszych osadniczych towarów w Ameryce, znalazłby się zapewne sposób wprowadzenia ich przeciw gdziekolwiek na ład stały za pomocą okrętów amerykańskich, coby bardziey ieszcze polepszyło nasz handel z ichodnio-indyyski: gdy odnowienie handlu z ziedn. stanami podałoby zaraz zręczność użycia wielkiej liczby okrętów angielskich, czy to do handlu prosto z Ameryką czy też do wprowadzania płodów Ameryki do Hiszpanii i Portugalii: gdy niezważając na ustawy w tey mierze francuzkie sądziemy, iż wszelkie środki kraiu naszego powinny z rzetelnych interessów iego wynikać, a nam nie należałoby cierpieć, aby trwanie rozkazów, nieskończenie nam samym szkodliwych, od woli nieprzyjaciela zależało: z tych pobudek, ma być podana Xciu Reientowi pokorna petycja, aby raczył w imieniu króla cofnąć rzeczony rozkaz rady gabinetowej pod d. 26 kwietnia 1809, lub przynajmniej tak go złagodził, aby się przez to nieszczęściom zaradziło, i zapobiegło klęskom, iakie niewątpliwie na kray spadną, ieżeli ten rozkaz dłużej potrwa.

z Dublinu 24 grudnia

W stolicy naszej zaszła scena, która w rewolucyjnych czasach wieleby krwi kosztowała, a dziś obeszło się bez najmniejszego rozruchu. Urzędnicy

królewscy rozpedzili mocą zgromadzenie katolików irlandzkich, a prezessow lordów Fingal i Netterwill aresztowali. „Dnia 23 grudnia o 10tej przed południem zebrał się wydział katolików w iedney z gospod dublińskich, a poczyniwszy tam potrzebne do obradowania rozporządzenia, przeniósł się do sali teatralney, gdzie czekało bardzo wielu delegowanych i kilka tysięcy ludzi, zwołanych wydanem wprzód obwieszczeniem. Gdy lord Fingal zasiadł w krzesle prezesowskim, wszedł Radca Hare, ieden z urzędników królewskich, z przyzwoitym orszakiem. P. Hay sekretarz podał Lordowi Fingal pismo, mówiąc, iż zawiera petycją katolików Irlandzkich. Po wniesieniu, aby toż pismo przeczytano, i poparciu tegoż wniosku, zabierał się lord Prezes podać go do głosowania, gdy w tém odezwał się do niego Radca Hare w te słowa: — Milordzie Fingal! przychodzę tu iako urzędnik miasta Dublinu na rozkaz Lorda Namieśnika królewskiego, i pytam się ciebie, iako Prezesa tego zgromadzenia, czyliście się tu zebrali iako powszechny wydział katolików Irlandzkich, składający się z Lordów katolickich, i innych osób wybranych i mianowanych po różnych hrabstwach i parafiiach miasta, dla ułożenia petycji do parlamentu? Odpowiedział Lord Fingal: — Zgromadziliśmy się tu w zamiarze prawnym i konstytucyynym podania petycji Parlamentowi. Radca Hare rzekł: — Milordzie! nie uważam tego coś powiedział za odpowiedź na moje zapytanie, a żeś go JW. W Pan nie zrozumiał, więc ie powtórzę. Powtórzył ie, lecz takąż samą odebrał odpowiedź. Powtórzył trzeci raz; a gdy mu podobnie odpowiedziano, rzekł: Milordzie! Z odpowiedzi twoiey wniesć mi należy, iż przypuszczasz, że iestście zgromadzeniem, iakiem opisał. Odezwał się Radca Hussey: nieprzypuszczamy tego. Radca Neonnell rzekł: Urzędnik może sobie wnosić, iak chce, ale my nie chcemy być pokrzywdzonymi przez iego wniosek. Radca Hare rzekł znowu: Milordzie! Mamże przez to rozumieć, iż nie chcesz odpowiedzieć inaczej? Lord Fingal odpowiedział: tak iest; i zaraz rozkazał czytać petycją. Radca Hare rzekł: — Milordzie! Gdy nie chcesz na moje zapytanie odpowiedzieć, poczytuję to zgromadzenie za nieprawne, a gdy iest takiem, rozkazuję, abyście się natychmiast rozeszli. Proszę zaś uważać, iż pragnę powinności moiey dopełnić bezstronnie i łagodnie, a przeto tuszę, iż się zechcecie sami roześć, niezmuszając mię do użycia siły, którą mi, iako urzędnikowi, oddaie prawo do wolnego użycia. Lord Fingal na to: Nie uczynię tego, póki nie użyjesz tey siły, a to żebym mógł udać się do prawa po zadosyćuczynienie nam w tey mierze. Radca Hare: na to: Milordzie! Mniemam, iż się tego dopełni, ieżeli ia postąpię wyraźnie. Przystał nato Lord Fingal, poczem Radca Hare położył rękę na ramieniu Lorda Fingala mówiąc: Milordzie! muszę ci nakazać, abyś z tego krzesła ustąpił. Przyzwano więc Lorda Netterville do krzesła. Radca Hare, zapytał się, czy toż samo, co pierwiey, ma uczynić? Odebrawszy odpowiedź, tak iest, zniewolił i tego Lorda do ustąpienia z krzesła. Poczem, gdy P. Barnwell chciał na niem zasiąść, odradzono mu, a tak roziwiązało się i rozeszło zgromadzenie katolików.

z Londynu 30 grudnia.

Królewicz Xże Klarencyi mianowany Admiralem i dowodzcą floty na miejsce zmarłego P. Peter Parker. Nie ieden zapytał się, czy to nastąpiło w nagrodę iakich zasług królewica, lub też iest dziełem P. Perceval i iego kolegów dla ujęcia sobie Xięcia Reienta. Wiadomo tylko, iż Xiąże Klarencyi za Ministrostwa P. Pitta mocno pragnął dowodztwa w słu-

zbie morskiej; lecz pierwszy ten Minister, mimo woli króla, zawsze był temu przeciwnym.—Jrał Hope ma mieć naczelne dowództwo wojska w Irlandyi na mieyscu hrabiego Harington, który do Anglii powraca.

W Ł O C H Y

z Neapolu 17 grudnia

Wiadomości z Sycylii dotąd tak pomieszane były i sprzeczne, iż za tą grubą zasłoną nie można było prawdy dostrzedz. Szczególniej zaś gazety Londyńskie wyraźnie przeciwne były tym, które w Messynie wychodzą. Messyńskie nawet kilka artykułów, umieszczonych w Londyńskich, a na stałym lądzie przez wszystkie inne gazety powtórzonych, za fałszywe i podrzucone ogłosiły, ponieważ rządowi angielskiemu nieprzyjazne sentymta dla dworu Palermeńskiego przypisywały, który też ze swojej strony nie zaniedbał użyć wszelkich przebiegów dyssymulacyi. Nareszcie, wyszedł od rządu następujący manifest. „Król nasz Ferdynand, w piśmie pod dniem 26 listopada, przez sekretarza Stanu Circello przesłał mi następującą królewską wolą. Nie może Król Jegomość dłużej ścierpieć zabiegów, iakich nikczemna polityka używa, dla nadwężenia zgody między nim i jego potężnym sprzymierzeńcem. Zgoda ta nigdy nie będzie naruszoną. A zatem król nie chce dłużej pozwolić, aby tajemni wysłańcy z fałszywemi papierami do Sycylii się wkradali, zwłaszcza, że nawet mieli śmiałość udania się do królowey. Dla wstrzymania nadal tak nieprzyzwoitych kroków, rozkazał król, aby odtąd każdy wkradający się z takowemi papierami do Sycylii, w przeciągu 24 godzin był powieszony. —Na to Monitor czyni tę uwagę. Można by się zapytać, dla czego rząd sycylijski zwlekał tak długo poskromienie tego nieprzyzwoitego postępowania? Ileżby przez to był oszczędził ofiar! Niebyłoby lepiej, gdyby ten rząd przywołał był owę kupę rabusiów, których część wielka dostawszysię w ręce sprawiedliwości odkryła tajemnicę danych sobie rozkazów i listeczków, które zamiast nazwiska osób, zawierały cyfry pisane tą samą ręką, któraby teraz pokryć to chciała milczeniem, a która, iako nieprześlągana w tej nawet chwili wszędzie nieszczęsny iad swój poza obwód brzegów swoich rozlewa. Czyliż dwór Palermeński chce pomścić się na tych, których miał za najwierniejszych swoich słuźalców, którzy opuściwszy Sycylią z ludzkością byli przyjęci w Neapolu, gdzie rząd dawne ich błędy zapomniał, i one im przebaczył? Czy oni to są pierwszymi i iedynymi przedmiotami gniewu i groźbiego? Jeżeli przyhycie Lorda Bentinka taki ma wpływ, iak dowodzca angielski twierdzi, tedy odchyli w części tę grubą zasłonę, która niniejszy los Sycylii zakrywa.

z Wenecyi 24 grudnia

Dnia 18 b.m. o 11tej godzinie wieczorem dało się uczuć w Weronie gwałtowne trzęsienie ziemi, trwające 3 sekundy. Gruba mgła okryła miasto i okolice, latarnie paliły się ciemnym czerwoniawym światłem, które się potem natychmiast roziasniło. W ciągu tego roku zdarzenie to już po raz czwarty zaszło. Wnocy zeszłego wtorku panowała na morzu wielka burza. Okręty będące w porcie wiele ucierpiały, i niektóre osiadły na piasku. Ciągłe odbieramy wiadomości smutne o skutkach tej burzy, która także i na morzu szkodliwym czuć się dała, wiele szkody w okrętach angielskich zrzadziła, i przymusiła je do odalenia się z niego.

D A N I I A

z Kopenhagi 7 stycznia

Na początku tego roku mamy następujących oficerów w czynney służbie morskiej królewskiej: 1 a-

dmirała, 2 vice-admirałów, 8 kontr-admirałów, 10 komandorów, 12 kapitanów-komandorów, 31 kapitanów, 32 podkapitanów, 72 poruczników pierwszych, a 82 drugich.

z Gothenburga 20 grudnia

Dowiadujemy się przez umyslnego wyprawionego ze Sztokolmu, iż zatrzymane okręty w Karlsham, których tam było jeszcze 26, tudzież 3 w Jstadt, za prawną zdobycz dnia 17 p.m. uznano.

P R U S S Y

z Berlina dnia 14 stycznia

Dnia 12 b.m. odprawiło się poświęcenie chorągwi dla korpusu gwardyi obywatelskiej tutejszej, to jest sztandaru gwardyi konney, iedney chorągwi dla korpusu strzelców i 5ciu chorągwi dla 5ciu batalionów gwardyi pieszej. Po skończonym obrzędku, zlustrował Król Jmć wspomnioną gwardyą, która potem około Monarchy z rozwiniętymi chorągwiami przy odgłosie muzyki przeciągnęła, pod dowództwem Feldmarszałka hrabiego Kalkreuth, gubernatora. W południe był wielki obiad w sali teatru królewskiego na 360 osób, znajdowali się na nim: Xże Henryk, brat królewski, Xże Pruski, August Ferdynad, Xże Hesen-Homburski, Xże Karol Meklenburski, Baron Hardenberg, kanclerz stanu &c.

A U S T R Y I A

z Wiednia 2 stycznia

Na nowy rok odprawiła się wielka gala u dworu podług dawniejszego zwyczaju. Ubolewają tylko że gwardya węgierska niebyła tak liczną iak lat przeszłych. —Mówią że wkrótce ogłoszony będzie patent podnoszący podatek gruntowy; drudzy twierdzą że drukuje się edykt zniżający walor papierów bankowych. —Na propozycje węgierskie nastąpiła nakólnieć odpowiedź; lecz jeszcze niewiadoma publiczności —Regimenta cesarskie ruszyły z Węgier do Gallicyi; i dla tego otrzymano rozbiór mostu w Pest na Dunaju, który będzie zrzucony, po przeysciu 3 regimentów kawalerii. Półki idące z Austrii do Węgier staną na stopniu pokoju. Jrał Duca dowodzący w tem królestwie daie officerów nadkompletnych do milicyi, która ma być uzbrowioną. Komunikacya z Turcyą jeszcze niezatamowana, przez Widdin przychodzą wielkie transporta bawełny wschodniej. (z *Berlin.*)

Z W I A Z E K R E N S K I

z Warszawy 21 styczni

Dnia 6 i 18 odprawiły się tu obrzędkiem greckim przez Biskupa Ciechanowskiego dwie uroczystości Narodzenia i Obiawienia Pańskiego; które tym większe wrażenie uczyniły na umysłach obywatelów tutejszych, że dotąd stolica ta nigdy niewidziała podobnych ceremonii.

Od dyrektora administracyi wojennej wyszła odezwa do dozorców magazynowych, ażeby zamykali obrachunki iak najrychlejszy dla ostatecznego oblikwidowania stanu przeszłej administracyi żywności. Przy tym dla zapobieżenia wszelkim nadużyciom officyantów w przyymowaniu produktów dla wojska od obywatelów, ogłoszono ażeby ci w kwestyach udawali się ze skargami do prefektów depar. i podprefektów powiatowych, którzy obowiązani natychmiast uczynić sprawiedliwość. —Zwierżchność rządowa ostrzegła mieszkańców, że w Kwidzynie pokazały się dukaty fałszywe noszące rok 1757 prowincyi Utrecht. (z *Warszawskich.*)

z Norymbergi d. 2 stycznia

Dla gwardyi narodowej Frankfurtskiej, która ma być uorganizowaną i zaraz ćwiczoną w obrótach wojskowych po nowym roku, kazano zrobić 1000 bagnetów. Jenerałem maiorem tej gwardyi narodowej

W. xstwa frankfurtskiego, jest Baron Humbrach pochodzący z dawney familii frankfurtskiej, należący do domu Alten-Limpurg. Ku końcowi tego miesiąca spodziewają się przybycia do Frankfurtu wielkiego Xcia frankfurtskiego.

Od wyższego Renu 28 grudnia

Plan do zbudowania mostu nowego koło Huningen, został przyjęty, a sam most wystawionym zostanie następującej wiosny. Dla zasłony onego wysypną będzie baterya na prawym brzegu Renu. Oprócz tego mostu, ieszcze będzie zbudowany drugi w Moguncyi. A tak wszystkie znaczniejsze punkta na tej wielkiej rzece będą opatrzone mostami, które na wzorowych drogach przez Alpy łączących Francją z Włochami zjednoczą państwo fr. z ligą Reńską. (Zuschauer.)

R O S S Y I A

U k a z

W Jmiennym J. J. Mości najwyższym ukazie z własnoręcznym podpisem danym rządzącemu senatowi 1811 roku 26 października wyrażono—Przez ustawy roku 1805 z okoliczności grasującej w Maladzie zarazy, zakazano w guberniach pogranicznych handlować staremi sukniemi, oprócz zwyczajnego kroju rosyjskiego; a żydom zaś nigdzie niepozwolono handlować ani starém ani nowem odzieniem. Zostawiając na zawsze zakaz sprzedaży starego odzienia po kramach podług Naszego ukazu 1808 stycznia 25; spowodu zmienionych okoliczności, dla których wspomniana ostróżność względem żydów przyjęta była; rozkazujemy: w tych guberniach, gdzie żydom żyć pozwolono, pozwolić handlować nowym odzieniem z rosyjskiego sukna i materyi, byleby one niebyły z zagranicy. Rządzący senat niezaniebda uczynić należnego rozporządzenia. (z Gazety Senatskiej)

Zbior zdarzeń większej wagi w r. zeszłym 1811 w lutym

W pierwszych dniach tego miesiąca, wypłynęły z portów ang. posiłki w wojsku, przeznaczone na wzmocnienie lorda Wellingtona w Portugalii—Dnia 1 lutego odezwa Xcia Istrii do hiszpanów, osiadłych w okręgu wojska północno hiszp. zachęcająca ich do spokojności. Dowodztwo nad tém wojskiem powierzył Napoleon wspomnionemu Xięciu. Główna kwatera jego była w Burgos; cały zaś okrąg podzielony został na 6 gubernii—Dnia 3 deputacya departam: Simplon miała audyencyją u Cesarza Napoleona—Dnia tegoż ustawy tego monarchy, podług której ze 120,000 konskrypcyonistów r. 1811, wybranych będzie 80,000, do czynnego wojska; departamenta nadmorskie nie należały do tej konskrypcyi—Dnia 6 Xiąże Wallii wykonał w radzie tajney królewskiej przysięgę i objął reienicyą—Dnia tegoż ukaz Cesarza Alexandra tyczący się podatków w Rosyi na rok 1811—Dnia tegoż dekret Cesarza Napoleona względem wypłaty zaległości długu Hollandyi—Dnia 8 pierwsza audyencya publiczna sądu kassacyjnego Xięstwa warszaw.—Dnia 9 przybył do Hamburga Xże Eckmühl, wielkorządca 3ch wcielonych do Francyi departamentów północnych Niemiec—Dnia 9 Napoleon potwierdził etat wydatków na drogi, mosty, porty, kanały w Państwie fr. iako też na ozdoby Paryża. Te wydatki w roku 1811 wynosiły 110 milionów franków—Dnia 10 zebrały się kolegiia wybiercze królestwa neapolitańskiego dla wybrania członków Parlamentu—Dnia tegoż wojsko Rosyjskie weszło do Belgradu—Dnia 11 dekret N. Pana zakazujący wprowadzania do Xięstwa warsz. z zagranicy od 1 marca wszelkiego spirytusu, iako też wódki—Dnia 12 zagaenia parlamentu przez Xięcia reienta—Dnia 12 wojsko rosyjskie pod Jen: S. Priest zdobyło szturmem miasto obwarowane tureckie Łow-

cza—Dnia 13 przybył do Wasingtonu min: francuzki Serrurier i wkrótce potem przedstawiony był prezydentowi ziedn: stanów Ameryki—Dnia 15 ogłoszono w Hamburgu na rozkaz kommissii rządzącej wiadome ustawy Cesarza Napoleona pod dniem 10 gru. d. 1810 r. tyczące się departamentów wyższego Ems, uścia Elby i uścia Wezery, oraz odezwę do nich wielkorządcy Xięcia Eckmühl. Intendentami jeneralnemi zostali Hrabia Chaban do wydziałów wewnętrznego i skarbu, a P. Saure do sądownictwa. Senat hamburski zniesiony został od d. 13, a senaty Lubecki i Bermeński od d. 16—Z 17 na 18ty dało się uczuć, ale bez szkody, trzęsienie ziemi w Rzymie i okolicy—Dnia 19 Xiąże Dalmacyi odniósł zwycięstwo nad Jenerałami hiszpańskimi Cavara i Mendizabal, ułatwił przez nie oblężenie twierdzy Badajoz. Dnia 20 Patent Cesarza Franciszka o redukcji bankocetli do 5tej części ich wartości, o rewersach wykupujących, i o monecie miedzianej—Dnia tegoż parlament ang. wyznaczył potrzebne summy na siłę morską i lądową w tym roku. Liczba matkow miała wynosić 143,000—Dnia 22 dekret N. Pana o odnowieniu członków Izby poselskiej, radcow departamentowych, powiatowych, municypalnych i sędziów pokoju w Xięstwie warszawskim. Dnia 23 zebrało się w Berlinie pod prezydencyją kanclerza staru Barona Hardenburga zgromadzenie stanów pruskich w celu obradowania nad nowym systematem podatkowania, dzieliły się na 4 wydziały—Dnia tegoż kommissia wyznaczona do bankocetli ogłosiła w Wiedniu, iż ilość będących w kursie, wynosi sumę 1,060,798,753 złotych—Dnia tegoż wyrok Cesarza Napoleona, dzielący ieńców wojennych na 30 batalionów, mogących być użytemi do robot około twierdz, mostów i grobel—Dnia tegoż nastąpiło uroczyste oddanie Francyi krajów odstąpionych przez W. Xięstwo bergskie. Umocowany do tej czynności hrabia Hodouville wydał z tego powodu odezwę do mieszkańców kraju monasterskiego—Dnia tegoż rząd w Dublinie kazał rozeyść się wydziałowi katolików irlandzkich, dozwolono mu jednak ułożyć prozbę do króla—Dnia 27 kongres ziedn: stanów Ameryki północney uchwalił prawo dodatkowe do dawniejszego o stosunkach handlowych z Anglią i Francją—Dnia 29 P. Pinkney minister ziedn. stanów Ameryki pożegnał Xięcia reienta W. Brytanii, zostawiwszy jednak sprawującego interessa do odbywania dalszych układów—W miesiącu tym kommissia wyznaczona od Cesarza Napoleona z biskupów i arcy-biskupów, zaczęła swe posiedzenie w Paryżu pod prezydencyją Kardynała Fesch—Xiąże Oskar, syn Xięcia następcy tronu szwedzkiego otrzymał tytuł Xięcia Sudermanii—Xiąże Vicencyi, Poseł francuzki w Petersburgu, odwołany został, a na miejscu jego mianowany Jenerał hrabia Lauriston.

Kommissia wileń. prowiantskiego depu używa żyjących dostawić iey 250 sążni drow na rok terażniejszy, dla targow stawac raczą w terminie dnia 20, 26, 29 tego stycznia z należną ewikcyą.

w Wilnie		Barometr		Termometr		Odmiany powietrza
dnia	stycznia	cale linie		stopnie		
17	z rana	27	11 6	—	7	pogodne
	po południu	28	0 1	—	5	
	w wieczor	27	11 8	—	9	
18	z rana	27	11 4	—	9	pogodne
	po południu	27	11 4	—	5½	
	w wieczor	27	11 0	—	8	
19	z rana	27	11 5	—	9½	pogodne
	po południu	28	0 0	—	5	
	w wieczor	28	0 4	—	8½	

Za Pozwoleniem Cenzury Wileńskiej — W Drukarni Redakcyi Kurjera Litewskiego. DODATEK.

D O D A T E K Nro 6

D O K U R Y E R A L I T E W S K I E G O

W W I L N I E D N I A 20 S T Y C Z N I A 1812 R O K U

U k a z y

Z Bożej łaski A L E X A N D E R I. Imperator i samowładca wszech Rosyi, Moskiewski, Kijowski, Włodzimirski, Nowgorodzki, Car kazański, Car astrachański, Car sybirski, Car chersonezu tauryckiego; Pan pskowski, i wielki Xiążę smoleński, litewski, wołyński, podolski i finlandzki; Xiążę estlandzki inflandzki, kurlandzki i semigalski, żmuydzki i białostocki, karelski, twerski, iugorski, permski, wiatski, bolgarski i innych; Pan i wielki Xiążę Nowogrodu, nizowskiej ziemi, czernichowski, riazkański, połocki, rostowski, iarostawski, białozorski, udorski, obdorski, kondyyski, witebski, mścislawski i całej północnej stronie rozkazujący, oraz Pan twerski, kartaliński, gruzińskiej i kabardyńskiej ziemi; czerkaskich i gorskich xiążąt i innych Pan dziedziczny i zwycięzca, następca norwegi, xiążę sleswicko-holsztyński, stormarski, dytmarski i oldenburski. Na dowód wdzięczności naszej dla gorliwej szlachty kijowskiej, która ofiarowała znaczny kapitał na utrzymanie tamiecznego gimnazjum i niektórych szkół powiatowych, przymyślamy chcąc udarować obfitości zrzędkami edukacji młodzieży tego kraju, któremu nasza ojczyzna winna pierwsze promienie światła, uznaliśmy za rzecz sprawiedliwą i użyteczną rozpostrzeć w kijowskim gimnazjum bieg nauk i wynieść one na wyższy od innych tego rodzaju zakładów stopień; zatem postanawiamy. (1 Kapitał 450,438 rubli assyg. przeznaczony od szlachty kijowskiej na szkoły utwierdza się na wieczne czasy dla jednego pożytku tych zakładów. Gimnazjum kijowskie, stosownie do życzeń szlachty pobierać będzie na swoje potrzeby z procentów od pomienionej summy przychodzących co rok po 10,350 rubli assyg. Oprócz tego co rok ze skarbu publicznego płacić się będzie na pomienione gimnazjum po 5,600 rubli assyg. a na powiatową przy nim szkołę 1250 rubli assyg. podług etatu dnia 5 listop. 1804 roku postanowionego. A tak na utrzymanie tych zakładów co rok wypłacać się będzie 17,250 rubli. Pozostająca reszta od tej summy obróconą będzie na pożytek tegoż gimnazjum. (2 Z pozostających procentów od kapitału przez szlachtę ofiarowanego, stosownie do żądania tejże szlachty, wyznacza się po 7,800 rubli na szkołę powiatową w Machnowce, po 3871 rubel i 19 kopiejek na szkołę powiatową w Radomyślu; po 300 na narzędzia naukowe szkole kaniewskiej; po 200 rubli assyg. na potrzeby naukowe szkole umańskiej corocznie. Wileński uniwersytet, do którego wiedzy należy kijowskie gimnazjum, skomunikowawszy się ze szlachtą kijowską, przepisze ustawę dla tych szkół i przedstawi do ministerium oświecenia na potwierdzenie. (3 Wszelka na potym ofiara dla gimnazjum kijowskiego mogąca być uczynioną przez obywateli tej lub innych gubernii ma być zapisaną prawnym porządkiem w mieyscu sądowem bez opłaty zwyczajnych poszlin skarbowych. Takowe zapisy mają być chowane w archiwum przy gimnazjum a zaświadczone ich kopie odsyłać się będą do wileńskiego uniwersytetu. (4 Jeżeli dający niewskaze celu dla swojej ofiary, zwierzchność gimnazjalna przedstawi natychmiast opinią uniwersytetowi względem pożyteczniejszego użycia ofiary i czekać będzie rozwiązania. (5 Zadane summy, do gimnazjum kijowskiego należące i żadna inna ich własność nie może być inaczej użytą tylko na pożytek Gimnazjum.

Na Artykuły niewyrażone w etacie pozwala się dyrektorowi, w przypadkach zwłoki niecierpiących, użyć do 200 rubli na raz ieden, o czym ma natychmiast donieść uniwersytetowi. Wydatki nad etatowe przewyższające 200 rubli uskuteczniają się przez dyrektora, za pozwoleniem uniwersytetu który w przypadkach ważniejszych udaje się po rozwiązanie do kuratora. (6 Na osnovie ogólnych ustaw o gimnaziach uniwersytet wileński wybiera naczelnika gimnazjum, to jest dyrektora, którego potwierdza minister oświecenia za przedstawieniem kuratora. Dyrektor z professorami stanowi gimnazjum. (7 Dyrektor mając pod swoją władzą wszystkie szkoły kijowskiej gubernii znosi się z wileńskim uniwersytetem i podlega odpowiedzialności tak z rządu gimnazjum jakoteż innych szkół podług wydanych na to ustaw. (8 Gimnazjum kijowskie składać się ma z 7 starszych i 9 młodszych nauczycieli licząc w to metrow gimnastyki. Ci nauczyciele zostają w klasie wyznaczonej dla nich przez ogólną ustawę o zakładach naukowych. Wreszcie zostawia się do uwagi uniwersytetu pomnożyć liczbę nauczycieli w miarę odkrywających się sposobów na ich utrzymywanie, tudzież rozdzielać między ich naukowe przedmioty podług ich sposobności, na osnovie 6 punktu ogólnej ustawy: także przedmioty podług po niższego porządku wkładające się na iednego mogą być połączone i rozdzielone między drugich bez względu na różnicę zachodzącą między starszemi a młodszyimi nauczycielami gimnazjum a nawet powiatowej szkoły. (9 Nauczyciele rozdzieleni będą podług przedmiotów przez nich traktujących się następującym porządkiem starsi: 1 wyższej matematyki i fizyki experimentalnej, 2gi chemii i technologii, 3ci historii naturalnej i ekonomii wiejskiej, 4ty moralnej nauki, filozofii, logiki i prawa w ogólności, 5ty Prawodawstwa i w szczególności prawa rzymskiego i praw Rosyjskich, 7my starożytności ogólnie a szczególnie łacińskiej i estetyki: do tych przydatkowe nauki: 1 początkowe rysy matematyki, ekonomika państwa i handel; 3 starożytność a szczególnie rossyjska: młodszy nauczyciele będą 1szy nauczyciel języka greckiego, drugi łacińskiego, trzeci francuzkiego, czwarty niemieckiego, piąty polskiego, szósty rysunków i malowania, 7my muzyki, 8my tańców gty fechtów; a ogółem starszych i młodszych nauczycieli 16. (11 Wileński uniwersytet, zniósłszy się z dyrektorem kijowskim, stosownie do mieyscowych okoliczności i do liczby nauk dających się w gimnazjum, urządzi pewną liczbę klass. Na teyże osnovie tenże uniwersytet urządzi szkołę powiatową przy gimnazjum stosując się do ogólnej ustawy. A usposobienie uczących się od początkowych do wyższych nauk tak rozłoży, ażeby ta szkoła w łańcuhu nauk, była srzednim ogniwem między szkołą parafialną a gimnazjum. (12 Wszystkie nauki dają się w języku rossyjskim: polski język daje się osobno tak jak zwyczajnie uczą się w szkołach języki, francuzki, niemiecki, łaciński i t. d. (13 Dyrektor postrzega ażeby postęp uczniów bynajmniej nie był opóźniony przez niestosowny wybór nauczycieli. (14 W przeciągu lat 4 kończyć się powinien zupełny kurs nauk i dla tego żaden z uczniów gimnazjum nie może być wypuszczonym z niego przed tym terminem, bez ważnych przyczyn. Co rok gimna-

zium przedstawnie wileńskiemu uniwersytetowi pro-
spekt swoich kursów na potwierdzenie. (15 Po skoń-
czonych naukach uczniowie ściśle wyexaminowani w
naukach, których uczyli się, mogą być przedstawieni
do uniwersytetu o przyznanie im tytułu studentów; lecz
niewątpliwe i przekonywające dowody zaświadczyć po-
winny o znakomitym postępie przedstawiającego się; w
przypadku przeciwnym uniwersytetma prawo niezgodzić
się na przedstawienie. Odbierający potwierdzenie tytułu
studenta używa wszystkich praw studentom uniwer-
sytetu właściwych. (16 dyrektor razem z nauczycie-
lami pierwszych dni każdego miesiąca odbywa sessye,
na których obiera się kassa gimnazium, sprawdzają się
przychody i wydatki sum gimnazyalnych iakoteż szkół
podlegających dyrektorowi, układa się protokół i rap-
port za każdy ominiony miesiąc; podpisany przez dy-
rektora i starszych nauczycielow przedstawnie się do
uniwersytetu. (17 Kiedy zarzecz przywoitą i po-
trzebną dla dobra szkół sobie powierzonych osądzi dy-
rektor może zwoływać częściej sessye gimnazyalne w
punkcie 16 wyrażone. Takowe sessye mogą być na
ułożenie kursów lekcyi, na weyrzenie w postęp ucz-
niow i względem szrodkow powiększenia postępu i znie-
sienia wad i niedostatkow w potrzebach naukowych.
(18 W niebytności w mieście dyrektora, zgromadze-
nie nauczycielow rządzi sprawami tak gospodarskimi
iako też naukowymi w gimnazium wydzarżającemi się;
lecz w szczególności dyrektor porucza iednemu ze star-
szych nauczycielow, zasługujących na wiarę, dozór co
do nauk. Ten nauczyciel, za powrótem dyrektora, o-
bowiązany zdać rachunek ze wszystkiego tego co tylko
należy do tego zlecenia, a zaś zgromadzenie nauczy-
cielów odrapportuie wszystkie sprawy przez siebie roz-
wiązane. (19 Dla utrzymywania kancelaryi wyznacza
się dyrektorowi kancelarzysta s pensją. Oprócz spraw
przy samym dyrektorze, kancelarzysta zapisuie czyn-
ności posiedzeń w 16 i 17 punkcie wyrażonych. (20
Przy gimnazium bydz może drukarnia, która z czasem,
podług rozporządzenia dyrektora, za potwierdzeniem
przez zwierzchność wyższą, założy się z corocznych po-
zostałości od sum iey należnych i z drugich odkryć się
mogących źródeł. Na osnowie ustawy o cenzurze, w
niey mogą bydz drukowane wszelkiego rodzaju książ-
ki i dzieła oprócz gazet i kalendarzów. (21 Dyrektor
i nauczyciel gimnazium kijowskiego, także ich wdowy
mają pensye i iednoroczne na ieden raz opłaty, po-
dług dokładu głównego szkół rządu o pensjach dla tych
osob naywyżey utwierdzonego dnia 7 września 1805
roku. (22 Aże w gimnazium kijowskim podług tey
ustawy wyznacza się więcej nauczycielow aniżeli w
drugich gimnaziach etaty obeymuia, i że przy tym wię-
ksze pensye od innych gimnazyalnych nauczycielow
kijowskim przeznaczone, a zaś przy formowaniu do-
kładu o pensjach dla dyrektorow nauczycielow i ich
wdow, była na uwadze liczba nauczycielow gimnazium
kijowskiego i ich pensye w równowadze z drugimi
gimnaziami, azatym postanawia się: dla zebrania przy-
datkowej pensyi co rok oddawać po 1000 rubli assygn.
s procentow od sum gimnazium kijowskiego dla po-
mnożenia funduszu. Z urosłych od tey summy pro-
centow opłacić przydatkową pensją w 21 punkcie wy-
rażoną niepierw iak po 20 latach, i dla tego nau-
czyciele wchodzący do gimnazium z drugich szkół mi-
nistrowi oświecenia podległych mają odbierać pensją
po wysłużeniu lat przepisanych, iako też i ich wdowy
z summy wyżey wyrażonym dokładem przeznaczoney;
nauczyciele zaś wchodzący do kijowskiego gimnazium
od utwierdzenia tey ustawy, iezeli niebyli nauczycie-
lami w szkołach ministrowi oświecenia podległych, od-
bierają pensją podług rozporządzenia w tymże dokła-
dzie uczynionego nie pierw iak po 20 latach, a zaś
iedno-razowe opłaty czynią się z summy kapitalney
to iest z 1000 rubli, iezeli niemożna ich opędzić z sum
ekonomicznych. (23 Zyczyć należy ażeby ubóstwo mia-
ło prawo do litości, tudzież ażeby ukrywając często
górnące talenta odebrało wsparcie i w tey gubernii. Z
tey przyczyny żadnemu niezabrania się utrzymywać
pensyonarzow na własney summie przy gimnazium.
Dozór nad temi dziećmi porucza się nauczycie-

owi dystyngwującemu się postępowaniem. Dla
większey wagi i mocy tey ustawy, naymilszowiecy ra-
czyliśmy oną własnoręcznie podpisać, i rozkazaliśmy
pieczęć państwa przyłożyć, oraz oddać do schowania
kijowskiemu gimnazium. Dano 13 października
1811 roku w S. Peterzburgu. Na oryginale własną
ręką J. J. Mości podpisano. *A L E X A N D E R.*

*Etat naywyżey potwierdzony dla kijowskiego gi-
mnazium.* Na którego oryginale własną ręką J. J. Mości
napisano: „ tak ma bydz *A L E X A N D E R.*
Dyrektorowi 1500 rubli assyg. Na kancelarię iego 300
rubli assyg. Nauczycielom 7 starszym 4900 rubli as-
syg. 9ciu młodszym 3000 rubli assyg. Na dodatkowe
nauki 1100 rubli assyg. Na gimnastyczne nauki 1000
rubli assyg. na naukę religii rzymskiego i greckiego
wyznania 600 rubli assyg. na książki dla uboższych uc-
zniow i nadgrody przy examinach 100 rubli assyg.
na pensye dla nauczycielow 1000 rubli assyg. na u-
trzymanie szkół, ciepło, światło, tudzież stancyi nau-
czyielskich 1500 rubli assyg. ogólnie na rok 16000
rubli assygnacyinych. Do tego na szkołę powiatową
podług ogólnego etatu 1250 rubli assyg. ogólnie 17250
rubli assyg. Reszta z iednego artykułu zastępuje nie-
dostatek drugiego. Autentyk podpisał: minister oświe-
cenia

Gróf Alexy Razumowski.

Prenumerata kuryera litewskiego

5 *Prenumerata na kuryera litt. ciągle przyymuie się
w Redakcyi u XX. Piłarow wileńskich na dole. Abo-
nenci życzący mieć ukazy wiadomości rządowe i regu-
larną bez zawodu gazetę raczą złożyć 14 rubli srebr-
nych na rok s pocztą a 9 rubli bez pocztu: można też a-
bonować i półrocznie. Kuryer litt. w kraju wychodzący
pod opieką rządu niemoże ulegać żadnym przypadkom.*

Obwieszczenia

1 W skutek Dekretu remissyinego Sądu Gł. 2go
Departamentu gubernii Mińskiej Sąd Taxatorsko-Ex-
dywizorski na rozdział dóbr JW. Michała Przezdzie-
ckiego Starościca Sądowego Mińskiego dla usatysfa-
kcyonowania iegoż wierzycieli wyznaczony, po odby-
ciu pierwszego swojego w terminie, powyżey wspo-
mnionym remissyiny dekretom zakreślonym, in fun-
do dóbr Zasławia gubernii Mińskiej leżących ziazdu;
w terminie dekretom swoim pierwo-ziazdowym o-
znaczonym, to iest w dniu 15 xbra idącego 1811 Ru
do pomienionego fundum w celu ostatecznego wszy-
stkich pretensyi rozpoznanania powtórnie ziechawszy,
z powodu tak niezłożenia przez komornikow do Sądu
mapp dopióro rzeczonych dóbr pomiary, iako też
nieuzupełnienia przez niektóre strony dekretom na-
znaczonych komportacyi, a oraz dla niegotowości
stron przystąpić dopióro do czynności rozpoczętego
dzieła niemogąc, sądy swoje do dnia 15 februar: 1812
Ru odłożył: żeby więc wszyscy kredytorowie i pre-
tensorowie do JW. Michała hrab. Przezdzieckiego sto-
suiący swoje pretensye; na powyżey oznaczony ter-
min pod utratą swoich pretensyi nieodmiennie sta-
wali obowiązując, przez takową powtórnią awizacyi
zawiadamia, i że na przeznaczony termin nieochybne
Sąd dla ukończenia pomienionego dzieła zjedzie o-
strzega. Datt roku 1811 xbra 23 dnia — w Zasławiu.
Józef Stecewicz Pisarz Z. Pttu Borysow. Prezyd. Exdy
Teofil Kotowicz Pisarz Z. Jhumen. Exdywizor.
Józef Kudzinowicz Z. Piński Pisarz Exdywizor.
Wiktor Missiewicz Regent Sądow Exdywizor.

Cena Targowa Wileńska

		Od dnia 14 stycznia do dnia 21 stycznia rub: kop	
Kommissyina	Bezka	Zyta syrowego	6 50
		Pszenicy	16 —
		Jęczmienia	8 —
		Gryki	5 —
		Owsa	6 —
		Grochu	7 —
		Faska Masła	3 50
		Funt słoniny wędzoney	— 15
		Funt mięsa wołowego	— 3
		Assygnacya 100 rubli	26 —
	Dukat	2 90	